

BARKJÆR, EN LANDSBY MED RÆKKEHUSE FRA TIDLIGNEOLITISK TID

På en lille sandbakke i den nu udtørrede Korup Sø på Djursland, Jyllands østligste halvø, påviste undertegnede i 1930 husrester fra yngre stenalderens begyndelse, tidsbestemt af skår af kraveflasker og snorebægre. Ved mindre gravninger i 1937 og 1940 fastlagdes anlæggets udstrækning i hovedtrækkene, men krigen hindrede den fortsatte undersøgelse, der først blev foretaget i årene 1947-49.

Da byen anlagdes var Barkjær en lille holm i en af Kolindsunds inderste vige, ca. 35 kilometer ad søvejen fra det åbne hav. Boringer i »søen» viste et 2 1/2 m tykt lag af ferskvandsdynd og derunder 9 1/2 m marint dynd, sammenstemmende med de mange saltvandsskaldyr, der fandtes i husene. Anlægget var dækket af svære sandflugtslag, indføjet i husene allerede, mens de var beboede. Den vældige sandflugt skyldes utvivlsomt både landhævning, der blotlagde brede sandstrande omkring vigen, og skovrydning på fastlandet indenfor øen, hvormed den var forbundet med en lav tærskel i sydøst. En lav vold af skalholdigt strandsand mod nordøst ligger således nu ca. 5 m over havets overflade og en del af hævningsen er utvivlsomt sket, mens byen var beboet. Pollenundersøgelser viser et omfattende landnam på byens tid, hvor det omliggende land blev skovryddet, idet pollen fra eg, ask og lind aftager samtidig med at korn og vejbred viser sig og efterfølges af kratkov med hassel, birk og el.

Landsbyen viste sig som to ca. 85 m lange, øst-vestvendte, paralleltiliggende husrækker med en ujævnt, brolagt »gade» på en halv snes meter imellem. En lignende brolægning fandtes på ydersiden og ved enderne af husrækkerne, hvoraf den sydlige var 6,5 m bred, den nordlige ca. 1 meter bredere. Heraf er den 67,5 m lange vestlige del utvivlsomt opført på én gang og derefter inddelt i 22 rum hver med grenflettede vægge. Den sydlige husrække har haft én midterække af svære tagbærende stolper, mens den nordlige og bredere husrække har haft en dobbelt stolperække med et par meters mellemrum på langs ned gennem huset. Senere er østenden af begge husrækker øget med knapt en snes meter og med 2 x 7 husrum, således at det samlede antal bliver 58, der måske viser det antal familier, som har beboet landsbyen. Der blev ikke påvist spor af lerklining, men svære stenlægninger langs hussiderne synes at vise, at de har været træbyggede.

Fundene fra husrækkerne viser samtidighed og en tidlig del af yngre stenalder. Den almindeligste øksetype er tyndnakket, men desuden fandtes brudstykker af en sleben, tresidet spidsnakket økse, en hovformet kærneøkse og enkelte skiveøkser. En snes brudstykker og to hele dolkøkser, samt mange tværpile og flækkeredskaber er endvidere karakteristiske for inventaret. Kværnstenene er flade skubbekværne. Keramikken består af snorebægre, store øskenkar ornamenteret med mønstre efter kurveflettede beholdere, samt kraveflasker.

Mellem stolperækkerne var der i den østlige ende af husene anlagt henholdsvis 1 og 2 grave, hvori fandtes kraveflasker, rørfornede ravperler og et par mindre, flade kobberstykker. Denne placering af gravene, der må være samtidig med husene, viser sammenhæng med yngre stenalderens langdysse, både hvad størrelse, grundplan og gravens placering angår. Som helhed kan måske Barkjærlandsbyen tydes som tilholdssted for et kollektivt bondesamfund, nyt i landet. Derfor har det valgt den lille holm, hvor mennesker og dyr kunne være i sikkerhed for egens gamle befolkning, Djurslands jægerstammer.